

УДК 617.3/7-77:355.292.4(477)

В.І. Шевчук¹, О.Б. Яворовенко¹, Н.М. Беляєва¹, І.В. Куриленко¹, Ю.А. Даниленко²

Потреби учасників антитерористичної операції з інвалідністю внаслідок бойових травм в технічних засобах реабілітації

¹Науково-дослідний інститут реабілітації осіб з інвалідністю
Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, м. Вінниця, Україна
²Вінницький обласний центр медико-соціальної експертизи, м. Вінниця, Україна

Мета: визначити потреби учасників антитерористичної операції з інвалідністю внаслідок бойових травм в технічних засобах реабілітації.

Матеріали та методи: досліджена діяльність медико-соціальних експертних комісій по формуванню індивідуальних програм реабілітації учасникам антитерористичної операції з інвалідністю внаслідок бойових травм в 19 областях України за 2016 рік, розраховані показники потреб в технічних засобах реабілітації в залежності від віку, важкості інвалідності, регіональної належності.

Результати: Виявлено, що в структурі призначень заходів медико-соціальної реабілітації учасникам антитерористичної операції з інвалідністю внаслідок бойових травм рекомендації щодо забезпечення технічними засобами реабілітації склали 3,8%. Загалом було призначено 752 засоби, в середньому на 1 особу припадало 0,35. Найбільшою була потреба у засобах пересування та протезних виробах, за віком та важкістю інвалідності – у осіб молодого віку та представників I групи інвалідності, за регіонами – у Львівській, Івано-Франківській та Тернопільській областях, а також при наслідках політравми та травм кінцівок.

Висновки: Оцінка потреб учасників антитерористичної операції з інвалідністю внаслідок бойових травм в технічних засобах реабілітації може служити організаційно-методичною основою для удосконалення системи медико-соціальної реабілітації таких осіб як в цілому, так і на регіональному рівні.

Ключові слова: особи з інвалідністю, учасники антитерористичної операції, наслідки бойових травм, технічні засоби реабілітації, потреби.

Вступ

Чотири роки на сході України триває антитерористична операція (АТО), формат якої нещодавно був змінений на Операцію Об'єднаних Сил. За даними Генштабу ЗСУ, станом на жовтень 2017 р. бойові втрати Збройних Сил України становлять 10 710 військовослужбовців, з них безповоротні – 2 333 осіб, санітарні – поранені та травмовані внаслідок бойових дій (БД) – 8 377 осіб [2]. В структурі санітарних втрат хірургічного профілю в ході БД під час АТО переважають осколкові поранення (62,5%) та мінно-вибухові травми (МВТ) (25,6%) [7]. Найчастіше внаслідок МВТ пошкоджуються кінцівки (55%), переважно нижні (86%) [4]. Типовими пораненнями є руйнування і відриви нижньої кінцівки, які призводять до інвалідності воїнів молодого віку [6]. Відриви кінцівок на рівні стегна складають 0,8% випадків, гомілки – 0,9%, плеча – 0,5%, передпліччя – 0,3% [9]. Відносно невелика кількість поранень у груди (12%) та живіт (7%) пояснюється застосуванням засобів індивідуального захисту [7]. Проте серед проникаючих поранень найбільша частка припадає саме на поранення живота, друге місце посідають поранення грудної клітки, третє – пошкодження тазу [4]. У структурі уражень нервової системи 28% складають проникаючі, 17% – непроникаючі поранення черепа і ГМ [10].

Військові, що отримали стійкі розлади здоров'я, потребують ефективної реабілітації. Значну роль в соціальній адаптації та інтеграції їх в суспільство відіграють технічні та інші засоби реабілітації (далі – ТЗР). Україна як держава-підписант Конвенції про права осіб з інвалідністю, взяла на себе зобов'язання здійснювати ефективні міри по спрощенню доступу осіб з інвалідністю до якісних засобів, що полегшують мобільність, до обладнання та допоміжних технологій [8].

Механізм забезпечення ТЗР учасників АТО визначений відповідним Порядком, затвердженим постановою КМУ від 05.04.2012 № 321 [12], яким передбачено першочергове безоплатне забезпечення учасників АТО ТЗР незалежно від встановлення інвалідності на підставі рішень військово-лікарських комісій. Змінами до Порядку від 12 липня 2017 р. передбачено можливість забезпечення ТЗР учасників АТО, які перебувають на лікуванні у військово-медичних закладах, госпітальях для ветеранів війни, за зверненням керівника відповідного медичного закладу до органів соціального захисту населення [11]. Алгоритм протезування та ортезування учасників АТО виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, визначений Порядком, затвердженим постановою КМУ від 1 жовтня 2014 р. № 518 та змінами до неї від 2017 року, завдяки чому стало можливим оперативню спрямовувати бюджетні кошти на ті

напрямки протезування (ортезування), які будуть обрані постраждалими самостійно в Україні чи за її межами [5].

Реалізація соціальної політики у сфері реабілітації учасників АТО з інвалідністю здійснюється за допомогою індивідуальної програми реабілітації (ІПР), яка складається медико-соціальними експертними комісіями (МСЕК) [1, 3]. Згідно з ІПР, ТЗР поділяються на: засоби пересування (крісла колісні, палиці, милиці, допоміжні засоби для ходіння); спеціальні засоби для орієнтування, спілкування та обміну інформацією (далі – засоби для орієнтування), до яких належать мобільні телефони, факси та інші сурдотехнічні засоби, спеціальні магнітофони, диктофони, плеєри, електронні записні книжки з брайлівським і мовним виводом тощо; спеціальні засоби для самообслуговування (далі – засоби для самообслуговування); спеціальні засоби для догляду (далі – засоби для догляду), до яких належать допоміжні засоби для туалету, крісла-стілці із санітарним оснащенням тощо; спеціальні засоби для освіти і занять трудовою діяльністю (далі – засоби для освіти), до яких належать комп'ютерні програми для навчання, спеціальні підручники, література шрифтом Брайля тощо; протезні вироби (ортопедичні вироби та взуття, спеціальний одяг); спеціальне фізкультурно-спортивне обладнання і спорядження, спортивний інвентар [13].

Через недосконалість збору статистичної інформації потреби учасників АТО з інвалідністю в різних заходах соціальної підтримки, включаючи забезпечення їх ТЗР, на теперішній час вивчені недостатньо.

Метою дослідження було визначення потреб учасників антитерористичної операції з інвалідністю внаслідок бойових травм в технічних засобах реабілітації.

Основні завдання та методи дослідження

Проведено дослідження діяльності медико-соціальних експертних комісій (МСЕК) по формуванню індивідуальної програми реабілітації (ІПР) учасникам АТО з інвалідністю в частині надання технічних засобів реабілітації (ТЗР). Дослідження проводилось за даними 2016 року в 19 областях України. Проводилось вивчення 2 049 ІПР та розрахунок показників потреб в ТЗР учасників АТО, що набули інвалідність внаслідок бойових травм: голови, шиї (код S00-S09 за МКХ 10 перегляду), кінцівок (S40-S69 – верхніх, S70-S99 – нижніх), хребта (S12, S22, S32, T08, T09), грудної клітини (S20-S29), черевної порожнини (S30-S31, S36), політравми (T00-T07). Розраховані показники потреб учасників АТО з інвалідністю в різних видах реабілітації в залежності від віку, важкості інвалідності, видів ТЗР, регіональної належності. Використані методи: мета-аналіз за даними ІПР, статистичний, аналітичний, експертних оцінок. Обробка матеріалу проводилась з використанням методів математичної статистики за допомогою програмного пакету СКМ Maple 15.

Результати дослідження та їх обговорення

Виявлено, що в загальній структурі заходів медико-соціальної реабілітації (11 906 медико-соціальних послуг) 2 049 учасникам АТО з наслідками бойових травм (БТ) частка рекомендацій МСЕК щодо забезпечення ТЗР (725 ТЗР) склала 3,8% (рис. 1).

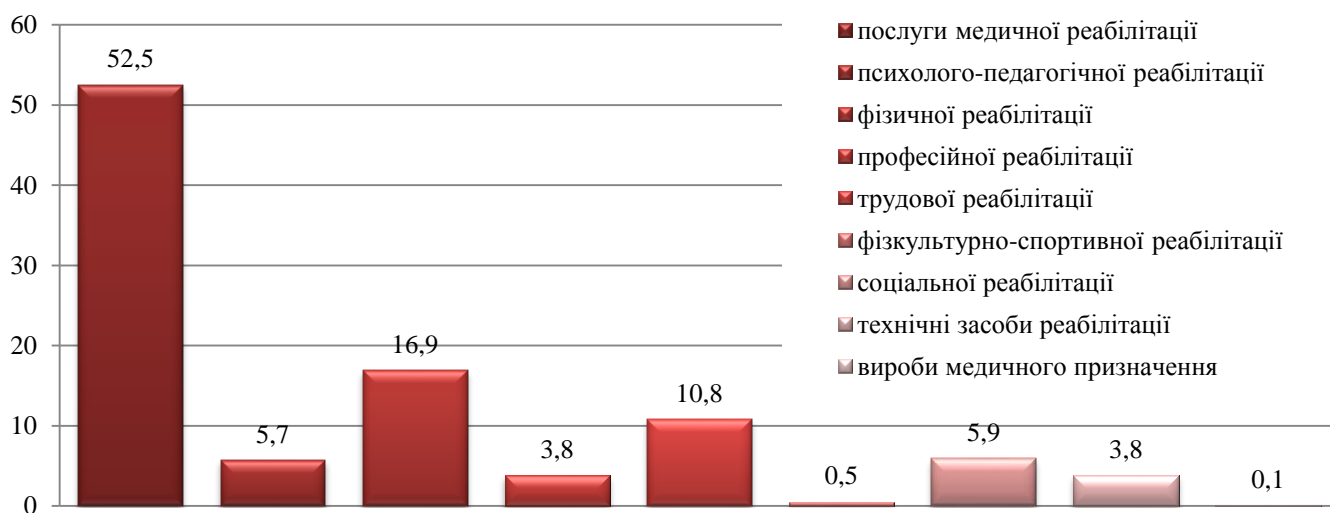

Рис. 1. Структура заходів з медико-соціальної реабілітації при наслідках БТ у учасників АТО з інвалідністю

Потреба в ТЗР учасників АТО з інвалідністю внаслідок усіх БТ склала 35,4 (табл. 1). В середньому на 1 особу припадало 0,35 ТЗР. Найбільшою потреба була у засобах пересування (18,4) та протезних виробах (13,6), набагато менше – в інших видах ТЗР. Найбільшими потреби в ТЗР були у осіб молодого віку та у

представників I групи інвалідності. У регіональному розрізі найбільшою потреба в ТЗР виявилась в Львівській (як у засобах пересування, так і у протезних виробах), Івано-Франківській та Тернопільській областях; найменшою – у Волинській, Закарпатській та Чернігівській областях. Потреба у засобах для

орієнтування була виявлена лише у Вінницькій області, у засобах для самообслуговування – у Вінницькій та Рівненській областях, у засобах для догляду – у Миколаївській, Рівненській, Івано-Франківській, Сумській, Кіровоградській, Харківській, Хмельницькій, Полтавській областях та м. Києві. Засоби для освіти і

занять трудовою діяльністю, а також фізкультурно-спортивне обладнання не призначались в жодному з досліджених регіонів. За видом БТ найбільшою була потреба в ТЗР при наслідках політравми та травм кінцівок, найменшою – при наслідках БТ черевної порожнини.

Таблиця 1

Потреба в ТЗР учасників АТО з наслідками усіх БТ в залежності від віку та важкості інвалідності та у регіональному розрізі (у% до кількості осіб)

	ТЗР усього	Види ТЗР						
		Засоби пересування	Засоби для орієнтування	Засоби для самообслуговування	Засоби для догляду	Засоби для освіти і занять трудовою діяльністю	Протезні вироби	Фізкультурно-спортивне обладнання
I. За віком та групою інвалідності								
18-44 років	40,3	21,0	0,3	0,3	2,9	0,3	15,3	-
45-60 років	27,2	13,9	-	-	2,5	-	10,7	-
61 і > років	30,8	15,4	-	-	-	-	15,4	-
I група	144,4*	65,3	5,6	2,8	30,6	-	40,3	-
II група	70,2	36,5	-	0,4	6,5	-	26,8	-
III група	18,2	9,9	-	-	0,2	0,3	7,8	-
II. У регіональному розрізі								
Вінницька	44,6	9,5	5,4	1,4	-	-	28,4	-
Волинська	8,2	6,9	-	-	-	-	1,4	-
Житомирська	33,3	33,3	-	-	-	-	-	-
Закарпатська	8,7	2,2	-	-	-	-	6,5	-
Івано-Франківська	100,0	33,3	-	-	11,1	-	40,7	-
Київ (місто)	56,4	35,5	-	-	8,2	-	12,7	-
Київська	14,5	6,5	-	-	-	-	7,9	-
Кіровоградська	26,1	21,7	-	-	1,1	-	3,3	-
Львівська	133,0	54,5	-	-	-	-	78,4	-
Миколаївська	39,5	13,2	-	-	16,8	-	9,5	-
Одеська	55,6	16,7	-	-	-	-	38,9	-
Полтавська	42,2	23,4	-	-	0,6	-	18,2	-
Рівненська	64,7	27,5	-	5,9	11,8	-	19,6	-
Сумська	36,7	20,0	-	-	6,7	-	10,0	-
Тернопільська	71,4	16,3	-	-	-	-	55,1	-
Харківська	44,4	20,6	-	-	1,6	-	22,2	-
Херсонська	19,6	3,9	-	-	-	-	15,7	-
Хмельницька	56,3	35,9	-	-	3,1	-	17,2	-
Чернігівська	11,8	4,3	-	-	-	-	7,5	-
Усього	35,4	18,4	0,2	0,2	2,8	-	13,6	-

Примітка: * – тут та далі цифра більша за 100% означає, що один учасник АТО з інвалідністю мав потребу більше, ніж в одному ТЗР

При наслідках БТ голови та шиї найбільшою була потреба у засобах пересування (7,6), протезних виробах (6,1), набагато менше – в інших видах ТЗР (табл. 2).

В залежності від віку суттєві розбіжності в потребах ТЗР спостерігались у осіб середнього віку. В залежності від важкості інвалідності суттєво більшою була потреба в ТЗР

у осіб з інвалідністю I групи. У регіональному розрізі найбільшою потреба в ТЗР виявилась в Львівській області (за рахунок потреби в протезних виробках та засобах пересування), натомість у ряді областей (Волинській,

Закарпатській, Одеській, Полтавській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Чернігівській) ТЗР взагалі не призначались.

Таблиця 2

Потреба в ТЗР учасників АТО з наслідками БТ голови, шиї в залежності від віку та важкості інвалідності та у регіональному розрізі (у% до кількості осіб)

	ТЗР усього	Види ТЗР						
		Засоби пересування	Засоби для орієнтування	Засоби для самообслуговування	Засоби для догляду	Засоби для освіти і занять трудовою діяльністю	Протезні виробки	Фізкультурно-спортивне обладнання
I. За віком та групою інвалідності								
18-44 років	13,3	4,9	1,0	0,3	2,3	-	4,7	-
45-60 років	23,5	12,8	-	-	2,0	-	8,8	-
61 і > років	-	-	-	-	-	-	-	-
I група	215,8	89,5	21,1	5,3	0,8	-	73,7	-
II група	36,7	14,8	-	-	6,3	-	1,6	-
III група	2,5	2,0	-	-	-	-	0,4	-
II. У регіональному розрізі								
Вінницька	50,0	-	40,0	-	-	-	10,0	-
Волинська	-	-	-	-	-	-	-	-
Житомирська	1,2	1,2	-	-	-	-	-	-
Закарпатська	-	-	-	-	-	-	-	-
Івано-Франківська	14,3	14,3	-	-	-	-	-	-
Київ (місто)	11,4	11,4	-	-	-	-	-	-
Київська	1,6	1,6	-	-	-	-	-	-
Кіровоградська	12,8	12,8	-	-	-	-	-	-
Львівська	78,6	33,9	-	-	-	-	44,6	-
Миколаївська	30,6	10,2	-	-	20,4	-	-	-
Одеська	-	-	-	-	-	-	-	-
Полтавська	-	-	-	-	-	-	-	-
Рівненська	50,0	18,8	-	6,3	18,8	-	6,3	-
Сумська	30,0	10,0	-	-	-	-	20,0	-
Тернопільська	28,6	8,6	-	-	-	-	20,0	-
Харківська	-	-	-	-	-	-	-	-
Херсонська	-	-	-	-	-	-	-	-
Хмельницька	-	-	-	-	-	-	-	-
Чернігівська	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього	16,7	7,6	0,7	0,2	2,2	-	6,1	-

При наслідках БТ кінцівок найбільшою була потреба у засобах пересування (43,5), протезних виробках (29,5), набагато менше – в інших видах ТЗР (табл. 3). В залежності від віку суттєві розбіжності потреб в ТЗР спостерігались у осіб молодого віку. В залежності від важкості інвалідності суттєво більшою була потреба в ТЗР у осіб з інвалідністю I групи. У регіональному розрізі

потреба в ТЗР в ряді областей (Хмельницькій, Львівській, Тернопільській, Миколаївській, Харківській та м. Києві) була стовідсотковою, великою вона була також в Івано-Франківській, Житомирській, Кіровоградській областях, натомість в Одеській області ТЗР учасникам АТО з цією локалізацією травми взагалі не призначались. Найбільша потреба майже в усіх областях була в засобах пересування

та протезних виробів, проте засоби пересування в Сумській області – не призначались. Звертає увагу Одеській та Херсонській та протезні вироби в висока потреба у засобах для догляду в Миколаївській Закарпатській, Київській, Кіровоградській, Одеській та області.

Таблиця 3

Потреба в ТЗР учасників АТО з наслідками БТ кінцівок в залежності від віку та важкості інвалідності та у регіональному розрізі (у% до кількості осіб)

	ТЗР усього	Види ТЗР						
		Засоби пересування	Засоби для орієнтування	Засоби для самообслуговування	Засоби для догляду	Засоби для освіти і занять трудовою діяльністю	Протезні вироби	Фізкультурно-спортивне обладнання
I. За віком та групою інвалідності								
18-44 років	82,9	47,6	-	0,2	3,7	-	31,3	-
45-60 років	63,8	34,0	-	-	4,8	-	25,0	-
61 і > років	200,0	100,0	-	-	-	-	100,0	-
I група	181,8	118,2	-	-	27,2	-	36,4	-
II група	134,6	72,5	-	0,5	11,5	-	50,0	-
III група	48,3	28,3	-	-	-	-	20,0	-
II. У регіональному розрізі								
Вінницька	51,6	19,4	-	-	-	-	32,3	-
Волинська	43,3	35,8	-	-	-	-	7,5	-
Житомирська	83,3	83,3	-	-	-	-	-	-
Закарпатська	28,6	7,1	-	-	-	-	21,4	-
Івано-Франківська	92,9	42,9	-	-	-	-	50,0	-
Київ (місто)	102,6	68,4	-	-	5,3	-	28,9	-
Київська	27,9	27,9	-	-	-	-	-	-
Кіровоградська	73,1	73,1	-	-	-	-	-	-
Львівська	216,1	87,1	-	-	-	-	129,0	-
Миколаївська	172,7	57,6	-	-	60,6	-	11,7	-
Одеська	-	-	-	-	-	-	-	-
Полтавська	42,2	23,4	-	-	0,6	-	18,2	-
Рівненська	69,0	31,0	-	3,4	3,4	-	31,0	-
Сумська	36,4	36,4	-	-	-	-	-	-
Тернопільська	183,3	33,3	-	-	-	-	150,0	-
Харківська	138,5	69,2	-	-	-	-	69,2	-
Херсонська	33,3	-	-	-	-	-	33,3	-
Хмельницька	245,5	154,5	-	-	-	-	90,9	-
Чернігівська	50,0	22,2	-	-	-	-	27,8	-
Усього	77,2	43,5	-	0,2	4,0	-	29,5	-

При наслідках політравми потреба учасників АТО була найбільшою у засобах пересування (47,3) та протезних виробів (43,8) (табл. 4). В залежності від віку найбільша потреба в ТЗР спостерігалась у осіб молодого віку, в залежності від важкості інвалідності – у осіб I групи. У регіональному розрізі в ряді областей (Житомирська, Івано-Франківська, Кіровоградська,

Львівська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, м. Київ) потреба в ТЗР була стовідсотковою (переважно за рахунок засобів пересування та протезних виробів). В м. Києві, Івано-Франківській, Харківській та Миколаївській областях актуальним було призначення засобів для догляду, у Вінницькій – засобів для самообслуговування.

Таблиця 4

Потреба в ТЗР учасників АТО з наслідками політравми в залежності від віку та важкості інвалідності та у регіональному розрізі (у% до кількості осіб)

	ТЗР усього	Види ТЗР						
		Засоби пересування	Засоби для орієнтування	Засоби для самообслуговування	Засоби для догляду	Засоби для освіти і занять трудовою діяльністю	Протезні вироби	Фізкультурно-спортивне обладнання
I. За віком та групою інвалідності								
18-44 років	116,7	53,6	-	1,2	9,5	4,8	47,6	-
45-60 років	71,4	28,6	-	-	10,7	-	32,1	-
61 і > років	-	-	-	-	-	-	-	-
I група	250,0	100,0	-	-	50,0	-	100,0	-
II група	117,1	63,4	-	2,4	7,3	-	43,9	-
III група	73,8	27,9	-	-	4,9	6,6	34,4	-
II. У регіональному розрізі								
Вінницька	76,9	7,7	-	7,7	-	-	61,5	-
Волинська	-	-	-	-	-	-	-	-
Житомирська	314,3	314,3	-	-	-	-	-	-
Закарпатська	-	-	-	-	-	-	-	-
Івано-Франківська	260,0	40,0	-	-	60,0	-	80,0	-
Київ (місто)	180,0	40,0	-	-	100,0	-	40,0	-
Київська	57,1	-	-	-	-	-	57,1	-
Кіровоградська	127,3	100,0	-	-	-	-	27,3	-
Львівська	200,0	100,0	-	-	-	-	100,0	-
Миколаївська	33,3	11,1	-	-	22,2	-	-	-
Одеська	-	-	-	-	-	-	-	-
Полтавська	-	-	-	-	-	-	-	-
Рівненська	-	-	-	-	-	-	-	-
Сумська	50,0	25,0	-	-	-	-	25,0	-
Тернопільська	300,0	100,0	-	-	-	-	200,0	-
Харківська	200,0	75,0	-	-	25,0	-	100,0	-
Херсонська	400,0	100,0	-	-	-	-	300,0	-
Хмельницька	66,7	66,7	-	-	-	-	-	-
Чернігівська	12,5	-	-	-	-	-	12,5	-
Усього	105,4	47,3	-	0,9	9,8	-	43,8	-

При наслідках БТ хребта в учасників АТО потреба спостерігалась лише у протезних виробах (16,3), засобах пересування (11,5) та спеціальних засобах для догляду (6,7). В залежності від віку найбільша потреба в ТЗР спостерігалась у осіб молодого віку, в залежності від важкості інвалідності – у осіб з інвалідністю I групи. У регіональному розрізі у Київській та Кіровоградській областях потреба в ТЗР була стовідсотковою (переважно за рахунок засобів пересування та протезних виробів), натомість в 10 регіонах ТЗР при наслідках травм хребта не призначались.

При наслідках БТ грудної клітини потреба учасників АТО в ТЗР була лише у засобах пересування (10,9), протезних виробах та засобах догляду (по 4,3), засобах для самообслуговування (0,2). В залежності від віку найбільша потреба в ТЗР спостерігалась у осіб молодого віку, в залежності від важкості інвалідності – у осіб з інвалідністю I групи. У регіональному розрізі потреба в ТЗР була лише в Кіровоградській, Рівненській областях та м. Києві (в засобах пересування, самообслуговування, догляду та протезних виробах).

При наслідках БТ черевної порожнини в учасників АТО потреба в засобах пересування склала 4,2, у

спеціальних засобах для догляду – 1,4, причому вона була лише у осіб середнього віку з II (3 особи) та III (1 особа) групою інвалідності і лише у м. Києві.

Висновки

1. При наслідках бойових травм учасникам АТО – особам з інвалідністю – було призначено 725 технічних засоби реабілітації (ТЗР), в середньому на 1 особу припадало 0,35 ТЗР, потреба в ТЗР склала 35,4.

2. Найбільшою була потреба у засобах пересування та протезних виробах, за віком та важкістю інвалідності – у осіб молодого віку та у представників I групи, у регіональному розрізі – у Львівській, Івано-Франківській та Тернопільській областях, за видом травми – при наслідках політравми та травм кінцівок.

3. Аналіз формування ІПР на МСЕК показав значну розбіжність в показниках потреб осіб з інвалідністю в технічних засобах реабілітації в регіонах за

наслідками бойових травм, видами реабілітації, що обумовлено відсутністю єдиного методичного підходу, недосконалістю роботи реабілітологів МСЕК з особами з інвалідністю – учасниками АТО.

4. Визначені особливості потреб учасників АТО з інвалідністю внаслідок бойових травм в технічних засобах реабілітації в залежності від віку, важкості інвалідності, регіональної належності, можуть служити організаційно-методичною основою для удосконалення системи медико-соціальної реабілітації таких осіб як в цілому, так і на регіональному рівні.

Перспективи подальших досліджень

На основі визначення структури соціальних потреб осіб з інвалідністю внаслідок бойових дій необхідна розробка науково-обґрунтованих рекомендацій щодо формування комплексних програм реабілітації для них, що потребує подальшого наукового дослідження.

Література

1. *Волянський О. М.* Форма індивідуальної програми реабілітації поранених в ході АТО військовослужбовців в період отримання ними статусу «інваліда війни» / О. М. Волянський, А. Ю. Кіх // Медична гідрологія та реабілітація. – 2015. – Т. 13, № 4. – С. 59–60.
2. *Генеральний штаб ЗСУ / General Staff of the Armed Forces of Ukraine* (28 жовтня 2017 р.) [Ел. ресурс]. – URL: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/877172579118667>.
3. *Голованова І. А.* Основні напрями реабілітації інвалідів – учасників антитерористичної операції / І. А. Голованова, С. С. Касинець, Д. В. Паламарчук // Україна. Здоров'я нації. – 2016. – № 4/1 (41). – С. 248.
4. *Гур'єв С. О.* Клініко-нозологічна та клініко-анатомічна характеристика постраждалих із мінно-вибуховою травмою на ранньому госпітальному етапі надання медичної допомоги в умовах сучасних бойових дій на прикладі проведення антитерористичної операції на сході України / С. О. Гур'єв, Д. І. Кравцов, А. В. Ордатій, В. Є. Казачков // Хірургія України. – 2016. – № 1. – С. 7–11.
5. *Деякі питання протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, окремих категорій громадян, які брали участь в антитерористичній операції та/або забезпеченні її проведення і втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок:* Постанова КМУ від 1 жовтня 2014 року № 518 станом на 16 травня 2017 року (підстава 294-2017-п): [Ел. ресурс]. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/518-2014-p>.
6. *Дугіна Л. В.* Відновне лікування бійців антитерористичної операції засобами фізичної реабілітації після ампутації нижніх кінцівок / Л. В. Дугіна // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2015. – № 2. – С. 74–77.
7. *Заруцький Я. Л.* Особливості надання хірургічної допомоги під час антитерористичної операції / Я. Л. Заруцький, А. Є. Ткаченко // Військова медицина України. – 2015. – Т. 15, № 1. – С. 35–40.
8. *Конвенція про права осіб з інвалідністю* (Дата підписання: 13.12.2006; дата ратифікації Україною: 16.12.2009; дата набрання чинності для України: 06.03.2010 : [Ел. ресурс]. – URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU06281.html.
9. *Король С. О.* Статистична характеристика вогнепальних та мінно-вибухових поранень стегна, отриманих під час проведення антитерористичної операції / С. О. Король, Б. В. Матвійчук, В. М. Коваленко // Хірургія України. – 2017. – № 1. – С. 18–22.
10. *Педаченко Є. Г.* Організація надання спеціалізованої нейрохірургічної допомоги у військовий час згідно оборонної військової доктрини / Є. Г. Педаченко, О. Г. Данчин, М. Є. Поліщук, В. І. Цимбалюк // Український журнал малоінвазивної та ендоскопічної хірургії. – 2015. – Т. 19, № 1. – С. 4–8.
11. *Про внесення змін до Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення:* Постанова КМУ від 12 липня 2017 року № 491: [Ел. ресурс]. – URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/491-2017-p>.
12. *Про затвердження Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, переліку таких засобів:* Постанова КМУ від 5 квітня 2012 року № 321 станом на 27 серпня 2014 року [Ел. ресурс]. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/321-2012-p>.

13. Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда та Порядку їх складання : Наказ МОЗ України від 08.10.2007 № 623: [Електронний ресурс]. – URL: <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=7436>.

Дата надходження рукопису до редакції: 15.08.2018 р.

Потребности участников антитеррористической операции с инвалидностью вследствие боевых травм в технических средствах реабилитации

В. И. Шевчук, О.Б. Яворовенко, Н.Н. Беляева, И.В. Куриленко, Ю.А. Даниленко
Научно-исследовательский институт реабилитации лиц с инвалидностью Винницкого национального медицинского университета им. Н.И. Пирогова (г. Винница, Украина);
Винницкий областной центр медико-социальной экспертизы (г. Винница, Украина)

Цель: определить потребности участников антитеррористической операции (АТО) с инвалидностью вследствие боевых травм в технических средствах реабилитации.

Материалы и методы: изучена деятельность медико-социальных экспертных комиссий по формированию индивидуальных программ реабилитации участникам АТО с инвалидностью вследствие боевых травм в 19 областях Украины за 2016 год, рассчитаны показатели потребностей в технических средствах реабилитации в зависимости от возраста, тяжести инвалидности, видов средств, региональной принадлежности.

Результаты. Выявлено, что в структуре назначений мероприятий медико-социальной реабилитации участникам АТО с инвалидностью вследствие боевых травм рекомендации по обеспечению техническими средствами реабилитации составили 3,8%. Всего было назначено 752 средства, в среднем на 1 человека приходилось 0,35. Наибольшей была потребность в средствах передвижения и протезных изделиях, в зависимости от возраста и тяжести инвалидности – у лиц молодого возраста и у представителей I группы инвалидности, по регионам – во Львовской, Ивано-Франковской и Тернопольской областях, а также при последствиях политравмы и травм конечностей.

Выводы. Оценка потребностей участников АТО с инвалидностью вследствие боевых травм в технических средствах реабилитации может служить организационно-методической основой для усовершенствования системы медико-социальной реабилитации таких лиц как в целом, так и на региональном уровне.

Ключевые слова: лица с инвалидностью, участники антитеррористической операции, последствия боевых травм, технические средства реабилитации, потребности.

The needs of participants of antiterrorist operation with disability due to war traumatic injuries in technical means of rehabilitation

V.I. Shevchuk, O.B. Yavorovenko, N.M. Belyayeva, I.V. Kurylenko, Yu.A. Danylenko
Research Institute of the Rehabilitation of Disabled of the VNMU named after M.I. Pirogov (Vinnitsya, Ukraine);
Vinnitsya Regional Center of Medical and Social Expertise (Vinnitsya, Ukraine)

Purpose – to determine the needs of the participants of the antiterrorist operation (ATO) with disability as a result of war traumatic injuries in technical means of rehabilitation.

Materials and methods: the research of the activity of medical and social expert commissions on the formation of individual program of rehabilitation for ATO participants with disabilities due to war traumatic injuries in 19 regions of Ukraine for 2016 was performed, indicators of needs for technical means of rehabilitation are calculated depending on age, severity of disability, types of means of rehabilitation, regional affiliation.

Results: It was revealed that the recommendations on the provision of technical means of rehabilitation in the structure of appointments for medical and social rehabilitation for ATO participants with disabilities due to war traumatic injuries amounted to 3.8%. In general 752 recommendations for means of rehabilitation were assigned, on average one person had 0.35 means. The need was the greatest in the means of locomotion and prosthetic products, by age and severity of disability – in young people and representatives of the 1st group of disability, by the regional affiliation – in the Lviv, Ivano-Frankivsk and Ternopil regions, also in persons with the consequences of polytrauma and trauma of extremities.

Conclusions. Assessment of the needs of ATO participants with disabilities as consequence of war traumatic injuries in the technical means of rehabilitation can to serve the organizational and methodical basis for the improvement of the system of medical and social rehabilitation such persons both in general and at the regional level.

Key words: persons with disabilities, participants of antiterrorist operation, consequences of war traumatic injuries, technical means of rehabilitation, needs.

Відомості про авторів

Шевчук Віктор Іванович – доктор медичних наук, професор, директор НДІ реабілітації осіб з інвалідністю ВНМУ ім. М. І. Пирогова, Хмельницьке шосе, 104, м. Вінниця, 21029, Україна.

Яворовенко Оксана Борисівна – завідувач організаційно-методичного відділу НДІ реабілітації осіб з інвалідністю ВНМУ ім. М. І. Пирогова, Хмельницьке шосе, 104, м. Вінниця, 21029, Україна.

Беляєва Наталія Миколаївна – кандидат медичних наук, завідувач відділу експертних досліджень НДІ реабілітації осіб з інвалідністю ВНМУ ім. М. І. Пирогова, Хмельницьке шосе, 104, м. Вінниця, 21029, Україна.

Куриленко Ірина Володимирівна – кандидат медичних наук, завідувач поліекспертного відділення НДІ реабілітації осіб з інвалідністю ВНМУ ім. М. І. Пирогова, Хмельницьке шосе, 104, м. Вінниця, 21029, Україна.

Даниленко Юлія Анатоліївна – голова обласної МСЕК № 1 Вінницького обласного центру медико-соціальної експертизи, вул. Театральна, 14, м. Вінниця, 21050, Україна.